

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECEN, KOLLÉGIUM
Ide kell küldeni a lap szelvényt és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár
egész évre 10 arany korona
félévre . . . 5 arany korona
Egyes szám ára 25 arany fillér

Megint a sajtó.

Két esemény is aktuálissá teszi a sajtó ügyéről való elmélkedést. Az egyik a Debrecenben a legutóbbi vasárnapon tartott sajtónap. A másik Pesthy Pál igazságügyminiszternek, mint a szarvasi ágostai hitvallású egyház felügyelőjének székfoglaló beszéde.

A debreceni sajtónap két okból is érdekes. Egyrészt azért, mert ez is, mint a Tiszántúl az utóbbi időben máshol is több ízben tartott ilyen alkalom, azt a hitet kelti sok emberben, hogy ezeken a sajtónapokon begyűlt összegek valamely egyetemes protestáns, vagy legalább református sajtóalapra folynak be, és hogy eszerint abból például a mi lapunk is részesedik valamiképpen. Ami pedig igen nagy és igen szomorú tévedés. Nem éppen csak a mi szempontunkból, ahova annyiban tartozik, hogy a tett adományokat ennek számára adottnak is gondolván, ezzel a lapunk anyagi helyzetét a valóságnál rózsásabbnak képzelik. Hanem sokkal inkább azért, ami a debreceni sajtónapnak, meg a többi sajtónapoknak a másik érdekességét adja. Ami pedig abból áll, hogy íme egyházi lapjainkat nem vagyunk képesek a magas költségek és az érdeklődés csekély volta miatt a természetszerű bevételekből fenntartani, hanem vagy külföldi támogatásra, vagy hazai adakozásra, vagy — ha egyiket sem vagyunk elég ügyesek megszerezni, a lapot készítőnek a személyes áldozatára van szükség. Ez így sehogy sem jól van, és egészen bizonyos, hogy így számottevő sajtónk sohasem lesz.

A Pesthy Pál beszéde pedig éppen arról szól, hogy milyen nagy szükség van a protestáns sajtóra. Nem szabad nyugodni — mondja — míg azt meg nem szervezzük. Bölcs beszéd. Azonban ahhoz, hogy ezt a bölcs beszédet realitássá is tegyük, csakugyan a magunk ügyei iránti komolyabb érdeklődésére volna szükségünk. Arra volna szükség, hogy a magyar protestáns egyházak minden számottevő embere belássa úgy, mint Pesthy Pál, a protestáns sajtó nagy fontosságát, és hozza is meg annak fenntartása érdekében a maga áldozatát. Nem többet, csak annyit, hogy fizessen elő a lapra.

A mi egyházkerületünknek például van vagy száz olyan előkelő világi tagja, aki egyházkerületi vagy egyházmegyei tisztséget tölt be. Az előkelőbb és jobb módú presbiterek száma kitesz többet ezernél. Nincs módomban pontosan megállapítani, de merném állítani, hogy az egyházkerületünk ügyeit tárgyaló ezen lapnak nincs közülök összesen ötven előfizetője.

Igaz, ott a kritika, hogy a lap nem elég élénk és nem elég változatos. De ezen is lehetne, sőt talán kellene, segíteni egy kis jóakarattal. Még odáig nem is mennék az óhajtással, hogy adjon a lapnak olyan rendes munkatársa a világi előkelőink közül, mint amilyen volt annak idején például b. e. Újfalussy Béla. De azt mégis lehetne remélni, hogy néha egy-egy cikket, olyan közérdekű kérdésről, amihez az illető jobban ért, mint ahogy mi itt betűk emberei érhetünk, írjon valamelyik tanácsbíró vagy presbiter társunk.

Én a magam részéről igyekeztem meghozni a magam áldozatát. Tíz esztendő alatt, mióta a lap vezetése a kezembe került, sok órát elvettem ennek a gondja. Egyszer-másszor tettem is szolgálatot, kivált a zavaros időkben, a közvélemény irányításával. De az utóbbi évek keserű tapasztalatai, a minden oldalról elhagyottság szomorú érzése a munkához nemesak a kedvet, de a képességemet is elveszi már.

Friss pénz kell, vagy friss erő. Vagy inkább mindkettő. Ha azt akarjuk, hogy legyen sajtónk.

Tárca

Neked dalolok!

*Mikor átsóhajt csöndes éjszakán
Langyos, déli szél a fák lombjain,
Halk zene zendül — lágy melódia, —
Ott bent valahol szívem húrjain.*

*És összesímul bús mollok szárnyán,
Egy a két dallam, száll az ég felé,
Gondolatnál is gyorsabban járva
Az igazságos, nagy Jsten elé.*

*Több, mint a mirha, több, mint a tömjén,
Uram, lábaddal én magam vagyok
S Tenéked szólnak csillagos éjen
A rímekbe szőtt, titkos dallamok.*

*Nem adhatok mást, az minden kincsem,
Hogy számolyodhoz oda hajolok
S Világteremtő, Gondviselő:
Neked dalolok, Neked dalolok!*

Keztyüsné Balogh Margit.

Egyház

Püspöki egyházlátogatás a beregi csonka egyházmegyében.

II.

Gulács községet, amelynek vendégszeretét két napon át élvezte a generalis vizitáció, szept. 21-én hagyta el, a közeli Fejérese leányegyházba folytatva az útját. Itt rövid templomi ahítat keretében elismerő és buzdító szavakkal emlékezett meg a Püspök úr a gyülekezet abbéli nemes lörekvéséről, hogy mint egy századdal ezelőtt még volt, újra anyaegyházközséggé akar alakulni. Ezután a vizitáció átment Tákosra és az ottani, gyönyörű magyar motívumokkal teleleltett mennyezetű, de sajnos, már ódon és roskatag templomban tartotta e napon második istentiszteletét a Püspök úr imádságával és áldásával, a gyülekezetnek feltűnően szép, összhangzatos éneklésében gyönyörködve. Istentisztelet után a Püspök úr a presbitériumot új templom építésére, de a régiben levő művész alkatelemek valamely formában leendő megőrzésére buzdította, amire a jószándék különben már meg is van. Nagy lelkesedéssel fogadta a presbitérium a Püspök úrnak azt az ígérését, hogy a leendő új templomot, ha Isten élteti, maga szenteli föl. A Püspök úrtól megáldott szép új paróchián volt a barátságos ebéd, amely után a vizitáció Hetébe sietett, hogy ott délután 4 órakor még szintén tartson istentiszteletet. A sok nehézséggel küzdő s a fejéresei filiával együtt két gyülekezet gondját viselő buzgó lelkipásztorra és presbitériumra különösen felemelő hatással volt a Püspök úrnak megjelenése és szíves biztatása. Vacsorára és részben szállásra is Horváth István földbirtokos vendégszerető kuriája tárult föl a Püspök úr és kísérete előtt. Másnap, szeptember 22-ikén reggel Márokpapi meglátogatása következett. Itt különösen örvendetes jelenség volt az, hogy a mároki róm. kath. ifjúság részéről egy fiatal legény szép virágcsokrot nyújtott át a Püspök úrnak, az istentisztelet után pedig, egyházközsége képviselőinek élén, maga a galambosz és galambszívű mároki róm. kath. plébános, Miller János, is fennkölt szavakkal üdvözölte, amelyekre a Püspök úr a többek közt a következőket válaszolta: *„Nincs, aki nálamnál nagyobbra tudná értékelni azt az óriási szellemkölcsi és kulturális erőt, amelyet hosszú századokon át képviselt a róm. kath. egyház. A katolikum, elvonatkoztatva minden politikától, Istennek gazdag*

áldása a világ számára. Vélekszámba sorozom, ha a felekezeti különbségek hasogatására elvérezni engedjük magasabb célokra rendelt erőinket. A plébános úr a lelkészlakon tartott ebéden is jelen volt és meleg ünneplésnek volt a Püspök úrral együtt tárgya. Ebéd után Csarodára vonult át a vizitáció, ahol a különösen kecsesformájú és belül nagyértékű középkori freskókkal díszlő ódon templomban tartott istentiszteleten a főjegyző imádsága után a Püspök úr igen megható szavakat intézett a gyülekezethez, a gyöngéd szeretet és az igaz nagyrabecsülés hangján emlékezve meg annak köztiszteletben álló pásztoráról, az örömkönyvektől el-elborított Lánczy József esperesről. A Püspök úr előtt tisztelgett a presbitérium, a helybeli vámórszakasz parancsnoksága és egy egészen megrázó jelenetben a hadirokkantak, özvegyek és árvák küldöttsége, Szász Jenő, a tanári diplomával is bíró, kitűnő református tanító vezetése alatt, aki maga is hadirokkant. Felejthetetlen estét töltött a társaság az esperes-lelkész nyájas családi körében. — Másnap, 23-án, miután még a főjegyző kora reggel a csarodai templomban istentiszteletet tartott 2 Péter 3:18 alapján, Beregsurányban volt a délelőtti látogatás és istentisztelet, amelynek végeztével egy róm. kath. és egy zsidó küldöttség üdvözölte a Püspök urat. A fogadtatásnál jelen volt és a lelkészlakon adott ebéden is résztvevett dr. báró Uray Gyula helybeli földbirtokos, aki sok érdeklődést tanúsít az egyházi ügyek iránt. Ebéd alatt az egyházi dalárda feltűnően szép énekével gyönyörködtette a társaságot. Délután Beregsurányra folytatva útját a vizitáció, innenfogva több napon át csaknem surolva az átkos trianoni határt, amelyen túl, fájdalmas és hívogató közelségben ragyogtak az őszi verőfényen Beregszásznak, Dédának, Kaszonynak tengernyi magyar szenvedérről kiáltó kálvinista tornyai. Kimondhatatlanul fájó érzés volt ez, mely minduntalan gyászszal szötte át a határszéli községekben lefolyt fogadtatások nagy és őszinte örömeit. Beregsurányon a gör. kath. leányegyház híveinek küldöttsége tisztelgett, amelynek a Püspök úr rendkívül rokonszenves és közvetlen hangú választ adott, hangoztatva, „hogy a vallásfelekezetek marakodásának csak a közös ellenség örül“, A lelkészlakon adott vacsorán dr. Bálintházi Sándor földbirtokos rendkívül magvas, szinte tanulmányyszerű felköszöntőt mondott a Püspök úrra. — A következő napon, 24-én reggel következett a gelénesi egyház meglátogatása rövid istentisztelettel. Ezután a vizitáció rögtön folytatva útját Vámosatyára s az itt megtartott istentisztelet és vizsgálat után, megköszönvén az ősz lelkésznek és nejeinek pazar vendéglátó szívességét, alkonyatkor Barabásba érkezett. Itt szomorúan tapasztalta, hogy a kiváló és nagymunkásságú lelkipásztor legújabbán a gyülekezet egyes tagjainak indokolatlan, illetőleg csakis anyagi indokokból magyarázható izgatásai következtében ellenszenvekkel és nehézségekkel kénytelen küzdeni. Ezeknek a leküzdésére a Püspök úr és társai készséggel ajánlották magukat s a másnap, kora reggel tartott istentiszteleten a főjegyző alkalmi bibliaolvasása és imádsága után a Püspök úr megfelelő nagyon kemoly intelmeket intézett a gyülekezethez. Meg-

előző estén a lelkészlakon való nyugalomra térés előtt a Püspök úr a társaság néhány tagjától kísérvé az alkony csöndjében kiment az alig egy km.-re levő magyar—cseh határkőig s ott néma könnyeket hullató imádsággal táplálta önmagában és másokban az örök magyar reménységet.

A következő napon, 25-ikén, majdnem 30 km.-nyi kocsizás után az egyházmegye legtávolabbi pontjára, Kislónyára ért a vizitáció délután egy óratájt, amikor is rögtön istentiszteletet és vizsgálatot tartott, ebéd után pedig ugyanezt cselekedte a Kislónyával összeépült Nagylónyán —, mindkét gyülekezetben és azoknak ifjú pásztoraiiban különösen sok örömet találván. Nagylónyán a Püspök úr áldó szavakkal lépte át a nagy városra is számottehető remek, új paróchia küszöbét, ahol azután a zsidó hitközség, a tantestület, a várnőrség és a református ifjúsági egyesület részéről fogadott üdvözlő küldöttségeket. Vacsora és pihenés a nagylónyai paróchia barátságos falai közt volt. Ezután következett 26-án reggeltől az útnak az a szakasza, amely esős és sáros időben alighanem teljesen járhatatlan lett volna, de amelyre vonatkozólag minden aggodalmat eloszlatott az Isten jóvoltából mindvégig gyönyörű, nyári időjárás. Mindenütt a Tisza töltésvonalán haladva, délelőtt 10 órára Mátyusba ért a vizitáció, ahol a rövid istentiszteletet és a vizsgálatot megtartván, déli harangszóra már Tiszakeresznyben volt. Itt különösen feltűnő és szomorú ellentétet állapított meg a gyülekezetnek egyfelől buzgó templomossága, másfelől az egyházi teherhordozás iránti állhatatos ellenszenvé között. Körülbelül ugyanezt a jelenséget lehetett megállapítani a délután meglátogatott Tiszaadonyban is. A Püspök úr mindkét helyt, úgy az istentisztelet keretében, mint alapos és mélyreható magánbeszélgetésekben a tapintat és erély együttes teljességével ébresztgette a lelkiismereteket s jelölte ki a megújulás egyetlen útját. Éjjeli szállást ez alkalommal Tiszaadony nyújtott, ahol a generalis vizitációnak alkalma volt a három Csatáry paptestvér (Jenő Jándon, Dezső Tákoson, Zoltán Adonyban) nyugalomban élő ősz edesatvját, Csatáry Ferenc lelkészt is meleg üdvözlésben részécsíteni. — Szept. 27-én délelőtt 10 órára már Tiszaviden kondult meg a vasárnapi harangszó, a hatalmas, szép templomba hívogatva az ünneplő gyülekezetet, amelynek a főjegyző imádsága után a Püspök úr az I. Kor. 9:10. verse alapján hirdette a reménység alatti szántás dicső igéjét. Az egyházvizsgálat itt egy mintaszerű tökéletességgel vezetett lelkészi hivatalt talált, ami különben az energijáról és rendszeretéről közzismert Rehó Gyulánál természetesen is volt. Kilátás van rá, hogy a nemrég még szomorú belső harcoktól feldúlt gyülekezeti élet is új és egészséges útra tér és amint a gyülekezet első református gazdája, a nagytekinélyű Gyórfi Balázs saját maga fogalmazta szép üdvözlő beszédében mondotta a Püspök úrnak: „Ezek az eredeti, ősrégi, szentiszta, erősnyakú kálvinista magyarok szent hitükhöz és vallásukhoz mindenféle ármánnyal és tévelygéssel szemben az elődök példájához képest élve és halva hívek maradnak“, sőt nemcsak élve és halva, de egyúttal áldozva és terhet hordozva is. A Püspök úrnak hatalmas prédikációja, valamint a vezető egyházi férfakkal a lelkészlakon adott ebéd alatt folytatott barátságos beszélgetése szem-

mel láthatólag mély nyomokat hagyott ezeken a kissé túlkemény, de értékes lelkeken. Ebéd után Tiszaszalkára vonult át a vizitáció, ahol valamennyi eddig felülmúló, festőien szép, izléses és ötletes fogadtatásban volt része. A zsúfolásig megtelt, szép nagy templomban, ahol az áhítatot a lelkész vezetése alatt álló egyházi dalárda pompás éneklése is fokozta, a Püspök úr imádsága és áldása után a főjegyző prédikált I. Thess. 4:11, 12. alapján, a vallást és annak cseréltetését mint keresztyén becsületkérdést mutatva föl. Egyébként a vizitáció örömmel tapasztalta itt, hogy a lelkes fiatal pásztor vezetése alatt a nyáj szépen összetart, a hivatalos ügyvezetés mögött a lelki munka sem marad el s a Tisza túlsó partjáról átátesapó baptista propagandával szemben lelkész és gyülekezet a minél alaposabb és mélyebb bibliáismeretben és szeretetben keresik a támaszt. (Különösen meglepő és örvendetes jelenség itt, hogy a lelkész buzgósága következtében 6 földműves család fizetett elő legújabbban a Czeglédy-féle nagy bibliai kézikönyvre.) A barátságos vacsora a lelkészlakon különösen meleg hangulatban folyt le nemcsak azért, mert a kedves ifjú háziasszony Püspökünknek unokahúga, hanem azért is, mert ez lévén az utolsó este, amelyet a Püspök úr és kísérete a beregi kísérő társakkal együtt töltött, mindkét részről édesbús érzésekkel teljes, felejtethetetlen bensőséges szeretet- és köszönetnyilvánítások, áldó és elismerő búcsúszavak hangzottak el s a 11 nap alatt bensőleg összeszokott társaság minden egyes tagja úgy érezte, hogy nagyon nehéz a többitől elválnia s hogy legalább is annyi lelki ajándékot kapott a másiktól, a közös szent munkában megfonódott igaz barátság révén, mint amennyi lelki ajándékot adnia volt módjában. Az utolsó napon, 28-ikán reggel, a társaság 10 nappal azelőtti kiinduló pontja felé közeledve, kora reggel Ugornya községben jelent meg, ahol a Püspök úr rövid beszédet és áldást mondván, az Ugornyával összeépült Gergelyibe vonult hatalmasra felszaporodott kíséretével s itt nagyszabású ünnepélyesség keretében, a főjegyző imádsága után az I. Kor. 14:8. alapján tartott hatalmas prédikációval szentelte fel a gergelyi hívek áldozatkészségéből létesült „dr. Baltazár Dezső-emlékharangot“, amelyet a gyülekezet a Püspök úr második amerikai útjának szerencsés és eredményes beveződése emlékére öntetett. Az ünnepségen jelen volt Tomcsánvi Pál Vilmos nyug. igazságügyminiszter is. Rövid egyházvizsgálat után, amelyet egy még rövidebb étkezés követett, a Püspök úr magasztos szavakban búcsúzával el a helybeli és vidéki ünneplő közönségtől és hűséges beregi kísérőitől, a főjegyző és a titkár társaságában fél 1 órakor Vásárosnaményban vonatra ült s 5 óra 10 perckor mindhárman szerencsésen hazaérkeztek.

Notarius.

(Vége köv.)

Minden test olyan, mint a fű és az embernek minden dicsősége olyan, mint a fű virága. Megszárad a fű, és virága elhull: de az Úr beszéde megmarad örökké. Ez pedig az a beszéd, amely néktek hirdettetett.

1 PÉTER 124 25.

Iskola

Kerekes Ferenc pedagógiai levelei.

(Folytatás.)

Íme, a Pestalozzától messzeható erővel kifejezésre juttatott szellem. Míg a régi, kukorica-csöszből stb. lett tanítók bottal verték be a gyermek fejébe, hogy ez így van, — azt ne kutasd, hogy miért, mimódon, csak így van — addig Pestalozzi még a fogantyukat is rendszeresen kijelölte, amelyekkel valamit meg lehet értetni: *forma, szám, név*. Nála minden ismeret alfája a szemlélet, végső célja a világos fogalom. Még a gépiest is szellemképzővé minden tanítást nevelővé igyekezett tenni. Én Kerekesnél a háttérben mindig ott érzem Pestalozzi lelkét. Különben sem kell hozzá nagy fantázia elképzelni, hogy milyen hatással lehetett ő rá is a mester, aki még élt, sőt Ifertenben épen virágkorát élte intézete (1805—1825), ahova seregestől tódult a nevelésügy iránt érdeklődő világ. Pedig akkor aránylag sokszorta jobban és lelkesebben érdeklődtek a Locke, Rousseau igézetes fejtegetései óta egészen népszerűvé vált, megváltó jelentőségűnek tartott eszmék iránt. A különböző kormányok oda küldték tanítóikat tanulni, s hosszú sora az olyanfajta férfiaknak, mint Ramsauer, Blochmann, Zeller, Dreist, Naegeli, Pfeifer, Denzel, Harnisch, Raumer, Ritter, s a termékeny neveléstani író, Diesterweg, mutatja, hogy mily vonzóan és gerjesztőleg tudott Pestalozzi a legkülönbélebb egyéniségekre is hatni. Iferten és a tudomány, művészet klasszikus földje, Szászország, hol Kerekes tartózkodott akkor, még földrajzilag sem esnek túl messze, még kevésbé szellemi hatás szempontjából, — Freibergben ma is híres bányászati akadémia van (1765 óta), egész Németországban csak egy van még ezenkívül Clausthalban, mely azonban fiatalabb és gyöngébb is lehetett, mert 1841 után még egyszer kellett alapítani 1864-ben. Ásványtant nem is tanulmányozhatott volna másutt Kerekesünk, mint Freibergben.

II. Másik általános elmélkedése a tanítás új rendjét kidolgozó küldöttség összetételére vonatkozik. „Kérdésbe tevődött az is, hogy a professorok ott legyenek-e a deputáció gyűléseiben és a felelet ez volt rá: *csak hol benne, hol nem benne*.” A kor egy igen sajátos jellemvonására utal itt Kerekes: a rólunk — nélkülünk rendszerre. Manapság megütödtünk rajta, hogy az új iskolareformoknál nem kérdeztek meg minden tanárikart, sőt tanárt. Akkor a Maróthitól, vagyis az 1740-es évektől meglevő régi debreceni tanárkari jegyzőkönyveket olvasva, lépten-nyomon megbotránkozhattam rajta, hogy egyre-másra jönnek a városi tanácstól, egyházi consistoriumtól, vagy országos politikai kormányzati szervektől sokszor a leglényegbevágóbb rendelkezések, melyek ellen a professoroknak legtöbbször szavuk sem lehetett. Sajátos, de a *kenyéradó jogán* legjobban zsarnokoskodott felettük a consistorium. Kirívó példa

erre Márton István 7. éves diák, a pápai iskola későbbi híres professzora és magasra emelője esete. Ez egyszerűen fellázadt a professorok és az egész iskolai rend ellen. Okait, erkölcsi indítékait én most nem kutatom, de tény ennyi.

A professorok — a sedes scholastica törvényszerű útján, tehát az ifjúság vezéreinek egyező akaratával, keményen büntették: kizárták a Kollegiumból, togájától megfosztották. Ekkor egyszerűen megjelenik Márton pártfogója, ki hasonlóan szabadgondolkodó volt: Domokos Lajos főgondnok, az ellentmondást nem tűrő híres városi főbíró, s megparancsolta a professoroknak, hogy nemcsak visszavegyék az ifjút, de sőt minden degradatio kizárásával a szokott vizsgálat után tegyék meg esküdtnek. A vizsgálatot azonmód — este 5 órakor meg is ejtette maga Domokos, Fráter Pál „népszónok” és Domokos Imre társaságában, a professorok és az esküdt deákok távollétében. Botrányos vizsgálat után is keresztülvitték a világiak akaratjukat. Márton visszahelyeztetett jogaiba, sőt följebb emeltetett. A professorokat pedig megfenyegették az urak, hogy Márton azonnal jelentse nekik, ha a professorok neki tanítványokat vagy egyéb beneficiumokat nem adnának. A professoroknak hajolni kellett. A tanügy, a szakértelem meghátrálni kényszerült a hivatlanok előtt. *A külső, szakértelem nélküli beavatkozás tapasztalatom szerint általában nagyobb szerepet játszott hajdan a református, — de bizonyosan más felsőbb iskolák életében is, mint manapság*, amikor már — hála Istennek — legalább középiskoláink szakfelügyelet és vezetés alatt állanak. A régi helyzet a mai falusi elemi iskolákéhoz hasonlított, ahol elegendő a lelkész és a tanító áldatlan összezőrdülése, vagy a kúrator uram megfellebbezhetetlen pedagógiai intézkedése, garasoskodása, netalán a „folyóvízként felelésre” vágyó szülék vizsgái elégedetlenkedése ahhoz, hogy tönkre tegye az iskola munkáját.* A professorokat nem igen kérdezték meg előre a készítendő reformok ügyében Debrecenben sem, legfeljebb később tették meg rá az észrevételeiket, amire a régi tanárkari jegyzőkönyvek beszédes bizonyosságok. Huzavona jobbra, huzavona balra, sokszor fizetés megvonással fenyegetőzés közben csak sekélyesedett az ügy, romlott a jó viszony. Áll ez különösen a hierarchia és kúriarchia harca idejére. Valami engesztelhetetlen gyűlölet lángol a professorok és az urak között; szenvedély diktál mind a két oldalon, a harag pedig rossz tanácsadó. Itt különösen érthető, hogy a professorokat igyekeztek háttérbe szorítani. — Kerekes felfogása nagyon érdekes és egyik-másik szempontból sokat sejtető: azt kívánja, hogy a professorokat *inkább ne hívják meg a reform-deputációk gyűléseire*. Aki ismeri a helyzetet, megtalálja hamar a nyitját e különös óhajnak: Kerekes a *reálirányt félti* a túlnyomóan humán szellemben nevelkedett s azért körömszakadtig küzdő professoroktól s különösen a legsúlyosabb szavútól, akivel engesztelhetetlen

* Örömmel olvastam különben mostanában a tiszántúli egyházkerület vezetőségének bölcs intézkedését, mely az egyházmegyei népiskolai felügyelőség kérdéséből kiltja a garasoskodó szempontot.

haragban van: Budai Ésaiaától. Hogy ezeket a döntésből kiküszöbölje, semmitől sem riad vissza. Nem tudom, mit szökölt volna a maga professorsága idején, ha így bántak volna velük is! Mert mit sem tesz az az engedménye, amit „a professorok érzékenységére tekintettel“ tesz; hogy a professorok külön párhuzamos gyűlésben csináljanak külön tervet s kölcsönösen vizsgálják felül egymásét a deputációval. Dehát a döntés mégis csak a nem szakértők kezébe jut! Nehéz kérdés, elismerem, de Kerekes terve ebből nem vezetett volna ki. Jobb volt az épen küszöbön álló és hamarosan be is következett deputáció vegyes összetétele. Közös megvitatás alapján állapotok meg a határozatokban.

Eme kitérések után *átmegy aztán Kerekes a felsőbb tanulókra.*

(Nagykörös.) (Folytatjuk.) **Dr. Törös László.**

Magunk között.

A heves-nagykunsági egyházmegye gondnokáról, aki úgy családi származásánál, mint nagyon magas katonai rangjánál fogva akkor is az ország legelőkelőbb emberei közé tartoznék, ha nem volna Valakinek testvére, azt olvasom egyik helyi lapban, hogy a múlt vasárnap a kenderesi ekklezsiát érdeklő dologban, mint ennek az egyháznak kurátora, Debrecenben járván, a presbíter társaival együtt harmadik osztályon utazott. A harmadik osztályon utazás külföldön nem tartozik a ritkaságok közé, de bezzeg mi magyar előkelők még másodikra sem szívesen keveredünk. Hiszen valószínű, hogy az tábornok egyházmegyei gondnok úr sem így szokott rendes körülmények közt utazni. De éppen ez adja meg ennek az utazásnak az érdekességét és az értékét is. Nagyon finom és igazán előkelő gondolkodásra vall, hogy amikor a mi szegény ekklezsiánk ügyes-bajos dolgában jár el, nem az jut az eszébe, hogy ő milyen nagy úr a világ szerint, hanem az, hogy egyike azoknak az egyszerű embereknek, akik az Úr Jézus Krisztus királyságának az alázatos szolgálatában buzgólkodnak és az utazás kényelmében sem akar megkülönböztetni azoktól, akik vele együtt ugyanazon cél szolgálatában járnak. Minden tisztelet megérdemel ez a tett. Többet érdemel: követést mindenki részéről. Minden egyébtől eltekintve, a páratlan jó hatásért is. Mert kiszámíthatatlanul becses nevelő hatást gyakorol a népünkre az ilyen együttérzés és együttélés. A mi népünknek az a legnagyobb szerencsétlensége, hogy annak az úri osztálynak, amelyikkel pedig történelmileg összeforrott, a tagjai nem érintkeznek vele eléggé. Ezért kerül aztán olyan elemeknek a befolyása alá, amelyek nem restelnek vele barátkozni és amelyeknek a hatása aztán sem nemzeti, sem vallási érzésére nem gyakorol kedvező befolyást. A Horthy István példája követést kíván.

A népünkkel való összeforradásnak szükségéről volt szó nem régebben ezen a helyen a községi tisztségek betöltésével kapcsolatban is. Úgy látszik azonban a jegyzés írója a maga világosan látott gondolatát nem tudta világosan kifejezni, mert a következő felszólalásra adott okot:

„A községi alkalmazottak vallása“ című közleményre óhajtok néhány megjegyzést tenni, mint a sok közül egyik panaszló. Vétenénk önmagunk s az igazság ellen, ha minden szó nélkül mennénk el e közlemény mellett, melynek helyesbítve így kellene hangzania: „a községi alkalmazottak vallására csakugyan nem *kellene* tekinteni a felsőbb hatóságnak. A községnek... alkalmazottainál csakis az arravalóság, nem pedig a hitfelekezeti *kellene* irányadónak lenni“. Ámde a tapasztalat szomorúan igazolja a Kecskeméten elhangzott elnöki megnyitó eme megállapítását: „hazánkban a törvény ellenére is az osztályozott vallások rendszere áll fenn és hogy az osztályozásban mi, a mostohák, B listások, ellátatlanok vagyunk. Éppen az a panasz tárgya, hogy nem az arravalóság az alkalmazásban a főszempont, hanem „valami titokzatos hatalmasság“ felekezetieskedése s éppen az a végtelen sajnálatos dolog, hogy református vallású tisztviselő lesz eszköze ennek a felekezetieskedésnek s megfeledezik egyháza iránt szükséges tekintetekről s ennek érdeke ellen vét a „titokzatos hatalmasság“ nyomása alatt. Képtelen vagyok feltételezni, hogy a közlemény írója ezt a káros irányzatot volna hajlandó támogatni s azt tudná feltételezni, hogy a református községi alkalmazottak azért szoríttatnának háttérbe, mert arravalóság tekintetében meg nem állnak helyüket. Bárki részéről nyilatkoznék meg ilyen felfogás, az ellen tapasztalat alapján a leghatározottabb módon tiltakoznunk kell. Elismerjük azonban, hogy akármely hitfelekezeti tisztviselők között is vannak kevésbé arravalók, akik nem „egy kis főszolgabírói segítséggel“ jutnak állásba, mert hiszen annak nem kis segítség, hanem más a neve. Azon kitétele pedig, hogy „nem papot választunk most — mondta egyik jegyzőválasztás alkalmával a jelölt vallása után érdeklődőnek a főszolgabíró — és igazsága volt“ — azt a megjegyzést kell tennünk, hogy nem volt igaza. Méltóztassék a közlemény írójának azt a fáradságot venni, hogy az illető főszolgabírónak mondja meg nincs igaza. Megmondom, miért nincs. Mert amidőn egy egységes vallású községben jegyzőt választanak, akkor a világi papot választják meg. Nagy hatással van az a népre, ha jegyzője együtt énekel vele a templomban, s együtt úrvacsorázik. Vele hitben, lélekben összeforrott s azonos törekvések lelkesítik. A legszebb belmissziói munka ez! Más hitfelekezeti jegyző legalább is közömbös, ha nem ellentétes törekvésű s ha ezt a nép látja, semmiképpen nem építő hatású. Elhiszem én azt, hogy ezen pontnál aztán tág tere nyílik az elmélkedésnek, elvi okoskodásnak s éppen azért én is végzem soraimat annyival inkább.

WACHA tisztít, mos, fest kifogástalanul Debrecen, Simonffy-u. 55.

mert a közlemény záradéka ellen a mi szempontunkból senkinek kifogása nem lehet."

Ismétlem, magamra vetek, hogy még olyan világos főnél is, mint az ellenészrevételt beküldő tisztelt barátom, félreértésre találtam. Én azt hittem, mindenki megérti az írásomból, hogy amikor azt mondom: a főszolgabírónak igazsága volt, ezzel csak azt ismerem el, hogy a közigazgatási aktus mivoltát helyesen állapította meg. De azt egy szóval sem mondtam, hogy: igaza is volt.

Halottaink

Megyerossy Béla okleveles református lelkipásztor, a Keresztyén Ifjúsági Egyesületek nemzeti szövetségének főtájkára szeptember hó 30-ikán Zürichben, hol régi nehéz testi szenvedéseire keresett gyógyulást, az Urban elnyugodott. Halála, melynek gondolatától régóta remegtünk, de amelyet ilyen közelinek mégsem akartunk és nem mertünk hinni, emberileg fölmérhetetlen veszteséget jelent a magyar evangéliumi keresztyén ifjúsági munkára nézve, amelynek lobogó, nyughatatlan, önmagát emésztő lelke volt ez az eléggé meg nem siratható drága élet. A szó legszorosabb értelmében áldozata lett lázas, túlfeszített munkájának s halála fájdalmas fönséggel koronázza be azt a dicső bizonyágtételt, amelyről sugárzott és amelyben égett egész élete: azt, hogy neki valóban Krisztus volt az élet s a halált csak nyereségnek ítélte. A magyar ifjúság lelke ébresztésében s a magyar református egyháznak az ifjúság iránti felelősségérzete felköltésében több mint két évtizedes, történelmi értékű munkát végzett s emberi mértékek szerint egyelőre pótolhatatlannak látjuk üresen maradt helyét. Remegve föllebbezünk az Úr kifürkészhetetlen, de mindig kegyelmes tanácsához, amelynek ajándéka volt ez az élet nemzetünk s egyházunk számára — s amely hinnünk kell, alkalmas időben megadja a távozása által fölszakított mély sebekre és tátongó ürre a pótolékot és a balsamot, amelyet a magunk erején hiába keresnénk. „Isten velünk, viszontlátásra!”

Különfélék

Egyházkerületi bizottsági ülések és közgyűlés. November 3-án délelőtt 9 órakor az egyházkerületi tanügyi bizottság, aznap délután 3 órakor a pénzügyi bizottság; 4-én a kollégiumi igazgató tanács; 5-én a népiskolai tanügyi bizottság tart ülést. 17-én délután 3 órakor esperesi értekezlet, 18-án délelőtt 9 órakor egyházkerületi közgyűlés, ennek keretében délelőtt lelkészszentelés; délután 3 órakor bírósági ülés; 19-én a közgyűlés folytatása.

Kun József késműves és műköszörüs, Debrecen, Széchenyi utca 1. sz.

FISCHER ADOLF ÉS FIA posztónagykereskedő. Férfi és női öltöny és kabát szövetek nagy választékban, papi fekete szövetkülönlegességek. Debrecen, Piactér 61.

A diósgyőrvasgyári templomra szept. 20-án egy negyedóra alatt tisztviselők és munkások 50.600,000 K-t ajánlottak meg.

Debrecenben múlt hó 27-én, vasárnap szép sikerű sajtónapot rendezett az egyház.

A Nagytemplom tatarozása rohamosan halad a befejezéshez. A csillag már a keleti toronyon is megújítva fénylik s a hét végén elhelyezik az emlékiratot a toronygombban. A gomb megközelítése a létraállvány miatt igen nehéz, sőt járattalan embernek életveszélyes, úgyhogy alighanem P. Szabó Mihály presbíter egyedül fog felmenni az iratok elhelyezésére.

Lelkészwálasztások. Szatmár-ökörítői lelkész Csépké Béla gacsályi lelkészt választották. A kenderesi egyház presbiteriuma úgy határozott, hogy a nagyérdemű Győry Lajos nyugalomba vonulásával megüresedett lelkészi állásra ifj. Csánki Benjámin hívja meg, aki theologiai tanulmányai befejezése után, három évig gyarapította tudományos ismereteit az utrechti egyetemen.

A királyhágómelléki egyházkerület ismétleten megválasztotta püspöknek Sulyok István bihari esperest, de az oláh kormány ismét nem erősítette meg.

Díszdoktori avatás Debrecenben. Van Vredenburg bárót, a holland-magyar gyermek-akció vezetőjét a debreceni m. kir. Tisza István tudományegyetem tiszteletbeli filozófiai doktori méltósággal tüntette ki. A kiváló férfiú doktorrá avatása folyó hó 7-én lesz a Kollégium dísztermében ünnepélyes keretek között.

A keszthelyi kicsiny, most anyásított gyülekezet templomot óhajt építeni. Ottani atyáncfiai szeretettel és reménykedve várják tehetős testvéreik segítségét.

A Theologiai Szemle, a Protestáns Szemle legújabb számai tartalmasak és figyelmet kelthők.

Harangszentelés volt Kondón, Borsod vármegyében, ahol Elek József esperes, Somogyi Pál zilizi és Kövér Pál helybeli lelkész s Nagy Vilma úrleány működött közre az ünnepélyes aktusnál.

A sárospataki theol. akadémiára 48 hittanhallgató iratkozott be.

Canadában Békevár nevű község most ünnepelte alapításának 25. évfordulóját, amikor is nagy ünneplésben részesítették a község alapítóját, pátriárkáját, Szabó Jánost.

Az őstermelő Oroszország számára, amely egykor Európa búzatermő kincsesháza volt, 16.395.000 dollár értékű liszket rendelt a szovjet-kormány Canada nagy malomtulajdonosaitól.

A hajduszoboszlói egyház a napokban jubilálta egyik lelkipásztorának, Bélteky Lajosnak 25 éves lelkipásztorokodását.

A vásárhelykutasi kisdud gyülekezet múlt hó 13-án tette le templomának alapkövét.

Sajtóestélyt rendez a Kálvinista Szemle Budapesti folyó hó 4-én vasárnap délután a theol. akadémia dísztermében Kuyper Katalin, dr. Sebestyén Jenő Czeglédy Sándor és mások közreműködésével.

Egyházi Élet címen új havi lap indult meg a diósgyőrvasgyári református egyház kebelében Allender Henrik főgondnok fő-, Nádházy Bertalan lelkipásztor felelős szerkesztésében. Kísérje áldás!

A szatmári „Vén Diákok“ multságán Garabonciás diák címmel humoros lap jelent meg, amely az érdeklődők rendelkezésére áll még néhány kapható példányában Sárközi István hérmánszegi lelkipásztornál 11,000 korona beküldése esetén.

Dr. Varga Jenő fiúinternátusa Debrecenben. E. évi szeptember 1-én nyílt meg Debrecenben a központtól mintegy 10 percrenyire, az Árpád-tér közelében, Bercsényi-utca 38. sz. alatt dr. Varga Jenő tanítóképzőintézet tanár vezetése alatt egy fiúinternátus 18 tanulóval, akik a középiskola I—IV. osztályaiba járnak. Az internátus a vezető saját házában 5 szobájában van elhelyezve. Valamennyi barátságos, napfényes, teljesen új bútorokkal felszerelt szoba. Az egész berendezés az egészségi követelményeknek mindenben megfelel. Alkalmunk volt meggyőződni arról is, hogy a koszt bőséges tápláló és változatos. A teljes ellátásért mindenik növendék havi egy millió koronát fizet. Itt nem tudjuk eltitkolni azon aggodalmas kérdést, vajjon ilyen összeggel megtalálják-e kellő számítását a tulajdonos, különösen az első évben, amidőn a berendezés költsége is nagy terhet jelent. Mi hisszük és reméljük, hogy dr. Varga Jenő tanár, a volt lelkész vezetése alatt, akinek az ifjúsággal szemben tanúsított atyai szeretetét évek óta ismerjük, felvirágoztat az új internátus Debrecenben oly szilárd intézménnyé válik, ahová a vidéki szülők nyugodtan adhatják gyermekeiket. Üdvözlöljük dr. Vargha Jenő nemes vállalkozását! rsn.

Csereajánlat lelkészi állásra.

Lelkészi állomásom — melynek évi javadalma főbb pontjaiban: 40 kat. búzatermő szántó, 50 köböl rozs párbér, 120 K (arany) fa- és szénapénz, 865 K (arany) kongrua — eleserélném hasonló, esetleg kisebb javadalmú lelkészi állomással. — Közvetít a kiadóhivatal.

Pályázat.

A nyirmártonfalvai református egyház pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett II. számú tanítói állásra.

Fizetés: Egyháztól a 122,000—1922. sz. miniszteri rendelettel megállapított helyi hozzájárulás. Jó lakás, melléképületekkel, kerttel. Megfelelő állománysegély.

Kötelesség: I—VI. leányosztályok és leányismétlősök tanítása. Lelkésznek, kántortanítónak — akadályoztatása esetén — díjtalan helyettesítése. Kánonikus órák végzése. Mindennemű belmissziói

munkában lelkész utasítása szerint díjtalan segédkezés.

Pályázati határidő: megjelenéstől 15 nap. Menekültek, B listások, kántori képesítéssel rendelkezők előnyben. Felszerelt kérvények alulírotthoz nyújtandók be. Az állás választás után azonnal elfoglalandó, de csak a miniszteri jóváhagyás után jogerős. Csak férfiak pályázhatnak. Pályázatok viszszaüldésére bélyeg csatolandó.

Nyirmártonfalva, 1925 szeptember 23.

Kovács József,
iskolaszéki elnök.

Debreczeni István

éraszter Debrecen, Péterfia-u. 8.

Speciális órák javítása
Mindennemű órákraktára

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

*

Gazdaságokba,
építkezésekhez és tetők fedéséhez
minden vasanyagot szállít.

Telefon 6.

Szlezák László

harang-ércöntöde, harang-
felszerelés- és haranglábgyár

Budapest VI., Frangepán-u. 77.

(Saját házában.)

A nyugati pályaudvarról induló BUR vasúti
„ŐRHÁZ“ megállóhely A) B) C) J) kocsikkal.

TELEFON: 139-62.

Az 1900. évi párizsi világ, 1921. és 1923. évi
vas- és gépipari kiállításon aranyéremmel ki-
tüntetve. — Számos egyházi elismeréssel.

FITTLERSÁNDOR

orgona és harmónium gyára
Pesterzsébet, Határ-ut 20.

Készít:

Új Orgonákat,
Orgonasípokat,

iskolai és templomi
Harmóniumokat.

Javítások gyorsan, szak-
szerűen mérsékelt áráért

Árjegyzék esküszövegvetés díjtalan

ALAPÍTTATOTT 1910-BEN

TELEFON: 113-44. SZÁM.

LOPOS GYULA iskolapadok

athletikai sportcikkek,
iskolai bútorok,

tornaszerek

gyára

BUDAPEST, III., BÉCSI-ÚT 85.

Árjegyzéket és költségvetést
felszólításra küldök. VAVAVA

7-20

TEMPLOMHARANGOKAT

és összhangzó harangozatokat
a legfinomabb harangfémötvözet-
ből, tiszta esengésű, előre meg-
állapított szavatolt harangokkal

tíz évi jótállás mellett

harangszerelvényeket, forgatható
vaskoronával, harangállványokat
hengerelt vasból, szabadonálló va-
lamint fekvő elrendezéssel gyárt

WALSER FERENCZ

tűzoltási szerek és szivattyúk
gyára, harang- és fémöntőde

Budapesti VI, Lomb-utca 34-36.

Villamos megálló: Váci-ut, Láng-gyár.

Telefon 95-50.

Telefon 95-50.

Debrecen szab. kir. város
és a Tiszántúli református egyházkerület

„Méliusz“

könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala, zenemű-
papír- és írószerkereskedése

Debrecen, Ferenc József-út 26.

Értesítés

a zsoltárok és kiadványok augusztusi
áraitól.

1925 augusztus hóra a zsoltár árak a
következők:

32° legkisebb zsoltár

papírkötésben . . . . . K 31,600
félvászon kötésben . . . . . K 37,300
egészvászon kötésben . . . . . K 41,700

16° iskolai kiadású zsoltár

papírkötésben . . . . . K 42,800
félvászon kötésben . . . . . K 47,500
egészvászon kötésben . . . . . K 59,800

8° oktáv alakú zsoltár

papírkötésben . . . . . K 58,600
félvászon kötésben . . . . . K 64,300
egészvászon kötésben . . . . . K 74,500

4° kvártalak, nagybetűs zsoltár

papírkötésben . . . . . K 112,800
félvászon kötésben . . . . . K 119,300
egészvászon kötésben . . . . . K 144,200

Ajánljuk ezenkívül díszkötésű zsoltárainkat
a következő minőségekben, alakban és árakban:

II. kiadás, prózába szedve 16° alaku

díszvászon, kehely és préselésel K 100,000
díszvászon, párnázott, vörös-
metszés, tokban . . . . . K 180,000
díszbőr, párnázott, arany-
metszés, tokban . . . . . K 280,000

32° alaku zsoltárok

Hajlítható díszvászon kötés
(Kötés alatt) . . . . . —
Párnázott díszv. kötés, valódi
aranymetszéssel . . . . . K 160,000
Celluloid-esontkötés, val. arany-
metszéssel (Kötés alatt) . . . . . —
Valódi bőrköt., párnázott, valódi
aranymetszéssel . . . . . K 240,000
Valódi antilopbőr, különböző
színekben . . . . . K 240,000
Valódi bőrk., különböző színek-
ben, aranymetszéssel, párná-
zott bőrtokban, hordozó szíjjal K 400,000

A közeli iskola év előtt ajánljuk dusan
felszerelt tankönyv, írószer, iskolai segéd-
eszközöket tartalmazó raktárainkat.

„Méliusz“ könyvkereskedés
Debrecen,
Ferenc József-út 26.